12.11.2021

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Asia: Lausunto hallituksen esityksestä laiksi tupakkalain muuttamisesta (HE 141/2021 vp)

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tupakkalakia. Esitys toteuttaa hallitusohjelman kirjausta, jonka mukaan vähennetään riippuvuuksia ja jatketaan määrätietoista työtä tupakoinnin vähentämiseksi. Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry (jäljempänä "MaRa") kiittää pyynnöstä toimittaa valiokunnalle kirjallinen lausunto ja toteaa asiasta seuraavaa:

MaRa katsoo, että ehdotetut muutokset tupakkalakiin vastaavat hyvin hallitusohjelman mukaiseen tavoitteeseen vähentää tupakointia.

Esityksessä ehdotetaan, että elinkeinonharjoittajan omavalvontavelvollisuutta laajennettaisiin koskemaan myytävänä olevien tuotteiden lainmukaisuuden valvontaa. Omavalvontasuunnitelmaa koskevassa 54 §:ssä säädettäisiin uutena asiana elinkeinonharjoittajan velvollisuudesta laatia omavalvontasuunnitelma sen varmistamiseksi, että tuotteista on tehty tupakkalaissa säädetyt ilmoitukset ja tuotteiden vähittäismyyntipakkaukset ovat tupakkalaissa säädettyjen vaatimusten mukaisia. Lisäksi ehdotettu säännös sisältää omavalvontasuunnitelman laatimista, sisältöä ja toteuttamista koskevan asetuksenantovaltuuden, joka vastaa voimassa olevan pykälän asetuksenantovaltuutta. Omavalvonnasta säädetään tarkemmin tupakkatuotteiden ja vastaavien tuotteiden vähittäismyynnistä annetussa sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa (593/2016).

MaRa pitää hyvänä tavoitetta ehkäistä lainvastaisten tupakka- ja vastaavien tuotteiden myyntiä kuluttajille osallistamalla koko myyntiketju valvomaan myynnissä olevien tuotteidensa lainmukaisuutta omavalvonnan keinoin. **MaRa korostaa sitä, että ensisijainen vastuu tupakkalaissa säädettyjen ilmoitusten tekemisestä tulee olla tuotteen valmistajalla ja maahantuojalla. Vähittäismyyjälle ei tule asettaa tarpeettoman laajaa velvollisuutta selvittää ilmoitusten tekemistä.** Menettelyn tulee olla yksinkertainen ja nopea. Velvollisuus tarkistaa asia esimerkiksi Valviran ylläpitämästä julkisesta tuoteilmoitusten rekisteristä lisää jo yksistään vähittäismyyjälle aiheutuvaa hallinnollista taakkaa.

MaRa toteaa myös, että velvollisuus huolehtia pakkauksiin sisällytettävistä varoitusmerkinnöistä ja yhdenmukaisuutta koskevista vaatimuksista tulee olla tuotteen valmistajalla ja maahantuojalla. Vähittäismyyjälle asetettavan velvollisuuden omavalvonnan keinoin tarkistaa merkinnät tulee olla vain nopeasti tehtävä, yksinkertainen ja pakkauksen pintapuolinen tarkastus.

Kunnan kieltoja koskevaa tupakkalain 96 §:n säännöstä ehdotetaan selkiytettäväksi ensinnäkin niin, että sen mukaan kunta voisi määrätä tupakkalain vastaisen toiminnan korjattavaksi tupakkalain mukaiseksi. Määräys voisi koskea esimerkiksi vähittäismyyjän velvollisuutta asettaa esille 53 §:n 3 momentissa tarkoitettu myyntikieltoilmoitus tai laatia 54 §:n mukainen omavalvontasuunnitelma taikka 80 §:ssä säädettyä sisätilan tai ulkoalueen haltijan ja yleisen tilaisuuden järjestäjän velvollisuutta asettaa näkyville tupakointikieltoa ja tupakointitilaa koskevat opasteet. Lisäksi samassa pykälässä säädettäisiin kunnan mahdollisuudesta kieltää toiminta myös siinä tapauksessa, että kunnan antamaa määräystä ei ole noudatettu. Voimassa olevassa pykälässä säädetään vain kunnan toimivallasta kieltää tupakkalain tai sen nojalla annettujen säännösten vastainen toiminta. Muutoksella selkiytettäisiin sitä, että kunta voi kieltää myös toiminnan, jolla rikotaan esimerkiksi 79 §:n nojalla asuntoyhteisölle annettua tupakointikieltomääräystä.

MaRa pitää hyvänä, että kunnan tulee tupakkalain noudattamisen valvonnassa ensisijaisesti määräyksin kehottaa toimijaa noudattamaan lain säännöksiä. Kunnan oikeus antaa kielto voi tulla kysymykseen vain tilanteessa, jossa kunnan antamaa määräystä ei ole noudatettu. Määräyksen antamisen voi useimmissa tilanteissa katsoa jo vaikuttavan epäkohtien korjaamiseen ja menettelyn saattamiseksi lain mukaiseksi.

MaRa pitää kuitenkin perusteltuna, että lain perusteluista kävisi tarkemmin ilmi, missä tilanteissa kunnalla on oikeus antaa määräyksiä ja että määräysten antamisen tulee olla kieltoon verrattuna ensisijainen keino.

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry

Sami Hämäläinen
lakimies, varatuomari

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry on matkailu-, ravintola- ja vapaa-ajan palvelualojen elinkeino- ja työmarkkinajärjestö. MaRa edustaa hotelleja, kylpylöitä, viikko-osakeyrityksiä, leirintäalueita, kongressi- ja tapahtumatoimialan yrityksiä, ravintoloita, catering-yrityksiä, eines- ja valmistuskeittiöitä, kahviloita, pubeja, yökerhoja, liikenneasemia, huvi-, teema- ja elämyspuistoja, keilahalleja, festivaaleja ja konserttitapahtumia, ohjelmapalveluyrityksiä, luontomatkailuyrityksiä, hiihtokeskuksia sekä matkailun markkinointi- ja välityspalveluita tarjoavia yrityksiä. MaRassa on 2 800 jäsentä, joilla on 7 700 toimipaikkaa. MaRan jäsenyritykset työllistävät noin 70 000 henkilöä.